

**Antoninus Diana Panormitanus, Clericus Regularis, Doctor
Celeberrimus, Coram S. D. N. Alexandro VII. Episcoporum
Examinator, & Sancti Officij Regni Siciliae Consultor,
Coordinatus, Seu Omnes ...**

Diana, Antonino

Lugduni, M. DC. LXXX.

201. An copula coniugalis inita propter delectationem inducat peccatum veniale? Et sequitur, quod qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate, an similiter peccet? Ex quibus colligitur, ...

[urn:nbn:de:hbz:466:1-76405](https://nbn-resolving.org/urn:nbn:de:hbz:466:1-76405)

tionem, & id quod diximus de delectatione, dicendum esse puto, etiam de tactibus. Et hæc omnia asserit Sanchez *vbi supra*, quem postea sequitur Granada in 1.2. d. *Thoma cont. 6. disp. 5. num. 10.* & Villalobos in *summa, tom. 2. tract. 40. diff. 17. num. 6.* vbi ita ait. [Duda es quando entre los casados no es lícito el acto conjugal, porque tienen hecho voto de castidad, ò por falta de salud, ò por otro impedimento, si entonces es lícita la delectacion. A lo qual respondo, que si es por voto, en tal caso como el acto es ilícito, tambien lo sera la delectacion, como dize Sanchez, mas no quando fuesse el impedimento extrinseco tan solamente, como el mismo dize; y lo mismo siente, quando por la afinidad que sobreniene al matrimonio, no pueden pedir el debito, porque este es impedimento extrinseco del precepto de la Iglesia, en pena del pecado.] Sic ille; unde apparet non bene Rodriguez dixisse, opinionem Sanchez à morali Theologia alienam esse; est enim probabilissima.

Sup. hoc in Ref. seq. §. vlt.

RESOL. CXCIX.

An delectatio coniugis cum femina aliena, habeat non solum malitiam contra Castitatem, sed etiam contra Iustitiam?

Et docetur licitum esse coniugibus delectari de copula maritali, ac si præsens esset, etiam si inde confurgat membri pudendi alteratio, & commotio absque pollutionis periculo?

Et aduertitur non esse licitum coniugibus ligatis voto castitatis delectari de copula legitime habita, vel habenda, & hoc etiam procedit, si coniux emisit votum Castitatis absque consensu alterius coniugis, ratione cuius non deobligatur à debiti redditione?
Ex part. 3. tr. 6. & Misc. 1. Rel. 73.

Sup. hoc in tom. 1. tr. 7. Ref. 100. 101. & 102. §. vlt. pñt mediū. à vers. Sed hæc. & in Ref. 104. cursum in §. Nota vero.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondent communiter, vide Bonacinam de *matri. quest. 4. punct. 8. n. 19.* Et ratio est, quia coniux per matrimonium non solum corpus, sed etiam affectus alteri coniugi obligauit. Ergo si in alteram feminam à sua coniuge inclinatur, iniuriam illi irrogat.

2. Sed hæc ratio non caret difficultate, vt docet Castrus Palaus in *opere morali tom. 1. tract. 2. diff. 2. punct. 10. §. 45. num. 4.* supposita eius sententia affirmante delectationem non accipere malitiam omnè obiecti, sed quatenus ab intellectu voluntati representatur. Cum autem à circumstantia coniugis possit intellectus præscindere, & se ipsum quasi solum considerare, non videtur circumstantiam coniugij posse malitiam tali delectationi tribuere. Quòd autem per coniugium non se coniuges obligauerint ab his delectationibus abstinere, sicuti obligant vouentes castitatem, inde probatur, quia hæc delectationes sunt per se incognitæ alteri coniugi. Ergo non potest ratione illatum iniuriam pati, neque ob illas copula sibi debita. Ergo non sunt contra iustitiam, sed solum contra temperantiam; quod dubitando dictum sit. Hæc omnia Castrus, sed tu ne discedas à prima sententia affirmatiua.

3. Verum, vt alibi diximus, & nunc iterum doceo cum dicto Castrus Palaus *vbi supra, tr. 2. disp. 2. punct. 10. §. 2. num. 17.* licitum est coniugibus delectari de copula maritali habita, vel habenda, ac si præsens esset, modò absit periculum pollutionis, quia hæc delectatio coniugibus est licita, eo quòd principium, & dispositio sic copulæ coniugalis, quæ illis licita est, neque redditur mortalis, etiam si inde confurgat membri pudendi alteratio, & commotio absque pollutionis periculo, quia hæc omnia ad co-

Alibi sup. contento in hoc §. supra in Ref. 195. per totam, & in Ref. 196. §. 2. & in Ref. 198. §. Sed non & lege etiã doctrinam Ref. 197. pro

pulam maritalem de se ordinantur, si tamen proprie eorum delectationem appetantur, et culpa venialis, quia extrahitur à suo fine. Quod verò Silas affirmat in part. 2. tract. 13. disp. 6. sect. 3. o. num. 207. mortale esse, si coniuges delectentur de copula maritali imaginaria, & fictam, non probatur, quia parum refert copulam esse fictam, vel veram, si delectatio absolute illis prohibita non est, & non fertur ad obiectum formaliter malum. Ita Castrus loco citato, cui adde quez in part. 2. disp. 113. cap. 2. Layman, Sanchez, & dam Theologastrum citati.

4. Nota tamen non esse licitum coniugibus ligatis voto castitatis delectari de copula legitime habita, vel habenda, quia licet obiectum bonum sit, at delectatio bona non est, quia aduersatur voto castitatis, quod prohibet omnem delectationem sensibilem veneream. Ita Basilius Pontius de *mari. lib. 10. c. 16. §. 2. n. 12.* Sanchez, Valq. & alij, que opinio procedit aduersus aliquos penes Coninch de *Sacram. vbi supra, n. 109.* etiam si coniux emisit votum castitatis absque consensu alterius coniugis, ratione cuius non deobligatur à debiti redditione. Ita Lessius lib. 4. c. 3. dub. 14. n. 106. Valq. disp. 113. cap. 2. & alij.

RESOL. CC.

An coniuges vtentes copula causa voluptatis peccent venialiter?

Et notatur non esse peccatum veniale conseruare matrimonium ob pulchritudinem, vel diuitias?
part. 3. tr. 4. Ref. 13. alias 216.

§. 1. **A**ffirmatiuè respondent Sanch. de *matri. tom. 3. lib. 9. disp. 11. n. 4.* Bonacina de *mari. quest. 4. punct. 6. num. 7.* & alij penes ipsos.

2. Sed ego puto probabiliter non esse peccatum veniale cognoscere vxorem causa voluptatis, & hanc opinionem probabilem putat Veracrus in *speculo, part. 3. art. 16. concl. 2.* & docent Ioan. Sanctius in *selectis, disp. 23. n. 25.* & Basilius Pontius de *matri. lib. 1. cap. 21. num. 6. & 7.* & ex veteribus Maior in 4. sent. *dist. 31. quest. unica, concl. 7.* & Almainius in 4. sent. *dist. 26. quest. 1. in fine.*

3. Notandum est etiam contra Sanchez lib. 2. *disp. 29. quest. 3. num. 11.* non esse neque peccatum veniale contrahere matrimonium ob pulchritudinem, vel diuitias. Et ita docet Pontius *vbi supra, num. 13.* cum Soto in 4. *dist. 20. quest. 1. art. 1. concl. 3.* & Maiore in 4. *dist. 26. quest. 3. concl. 1. & 2.*

RESOL. CCI.

An copula coniugalis iniura propter delectationem inducat peccatum veniale?

Et sequitur quod qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate, an similiter peccet?

Ex quibus colligitur coniugatos peccare venialiter, quando cibis calidis, aut tinguentis, oleis, melle, & alijs medicamentis vtuntur ad excitandum, & magis accendendam voluptatem?

Et notatur copulam inter coniugatos esse sanctorum vtendam, & vel conseruandam non includere culpam venialem, &c?

Et an actus coniugalis factus solum ad euadendam continentiam eius, qui petiti debentem, seu propriam fornicationem vitandam, sui culpa venialis?

Et quid in casu, quo petens debitum carnis molitius non

ANTON
Opera
Tom. 1. & II
E III

vexetur, si satis sit probabiliter timere vexandum fore?

Et an si vir causa delectationis peccati debitum cum suis variatione: peccet se minima venialiter reddendo, aut an absolute possit negare? Ex part. II. tract. 2. & Misc. 2. Ref. 4. 1.

Sup. hoc in Ref. nos. seq.

§. 1. **C**ausa potest frequenter accidere, & ad illum, respondere quod talis copula potest dupliciter considerari, & secundum se, & ratione circumstantiarum; Ideo quæro an considerata ex sui natura inducat peccatum veniale? Et affirmatiue respondet Nicolaus Ysambert Professor Regius Sacre Theologiæ in inclita Academia Parisiensi tom. 3. in 2. part. D. Thom. de Sacram. matrim. disp. 11. art. 6. n. 7. vbi sic ait, Ad auctoritatem Sancti Augustini explicantis prædictam particulam, prout significat condonationem alicuius culpæ: Respondetur cum istis locis agere de actu coniugali, vt tantum exercetur ex solo motiuo voluptatis, & ad id accommodare prædictum locum Apostoli; nam talem esse peccatum veniale docet S. Augustinus expressè lib. de bono coniugali cap. 6. & Sanctus Gregorius respons. 10. ad interrogaciones Sancti Augustini, & refertur 33. causa quæst. 4. cap. Vir cum propria coniuge dormiens. Ratio est, vbi in exercendo actu ex se bono, & licito, ordo ei debitus subvertitur, & solum, vel saltem primò, intenditur quod ei est annexum, non autem bonum eius, & finis, tunc est aliquod peccatum, saltem veniale, vt potest facile intelligi facta inductione: at qui dum actus coniugalis exercetur ob solam delectationem, vel principaliter, tunc debitus ordo inuertitur, quia ille primò debet exerceri ob aliquem ex suis finibus, cuiusmodi non est voluptas, cum sit bonum tantum delectabile, & non honestum, quod tamen solum est finis actionis humanæ; & voluptas, seu delectatio est tantum aliquid annexum actui coniugali, non autem finis eius: igitur actus coniugalis ex tali intentione exercitus, est aliquod peccatum, scilicet veniale. Vnde quia Sanctus Augustinus huic doctrinæ accommodat citatum textum Sancti Pauli, ideò hanc eius particulam, secundum indulgentiam, vel secundum veniam, explicat prout importat condonationem, & remissionem culpæ venialis.

2. Quod autem ibi Sanctus Augustinus loquatur de actu coniugali ex sola voluptate exercito, patet eo, quod citato capite decimo libro de bono coniugali, dicat talem actum concedi tantum libidini, & citato capite 38. de peccato originali, dicat tunc esse peccatum veniale iuxta Apostolum 1. ad Corinthios 7. quando coniuges lasciuendi voluptate exsaturanda libidini inseruimus, & cap. 78. Enchiridij, dicit actum illum fieri carnalis voluptatis causa; quæ omnes loquendi formulæ satis indicant eum loqui tantum de actu coniugali, vt ex sola intentione voluptatis accipiendæ exercitio, & ad id citatum locum Sancti Pauli accommodare.

3. Neque (vt id obiter soluamus) hinc sequitur alterum coniugem qui reddit debitum postulanti illud ex sola voluptate, similiter peccare, quia sic tantum cooperatur actui ex sua natura licito coniugatis, & ad quem alteri reddendum tenetur non autem cooperatur malæ intentioni alterius, sed supposita petitione debiti cooperatur copulæ, quæ non tantum est licita, sed etiam postulanti debita, & ordinatio illa ad solam voluptatem est tantum ab vno coniuge & non ab altero; ideòque solus ille peccat venialiter. Hucusque Ysambert, cui adde præter Sanchez, & Bonacinà à me vbi infra citatos, Hermanum Busenbaum in Medulla Theologia moralis lib. 6.

tract. 6. cap. 2. dubitat. 2. §. 1. numero 4. Montesium in part. 2. D. Thoma tom. 1. disp. 12. §. 3. n. 3. Coninch, de Sacram. matrim. disp. 34. num. 12. Ochaguiam de Sacram. matrim. tract. 1. §. 2. n. 5. Mourin in Examin. Theolog. moral. part. 3. cap. 20. §. 1. n. 6. Fagundez in Decal. 10. 2. lib. 6. c. 3. n. 3. & alios penes ipsos.

4. Hæc sententia est satis probabilis, sed probabilem etiam existimo negatiuam, quam breuiter olim docui in 3. part. tract. 4. refut. 116. & præter Basilium Pontium, Sancium, & alios, quos ibi adduxi, nunc iterum illam doceo contra quosdam infucios calumniatores cum Ioanne Pontio in Cursu Theologia, disp. 49. quæst. 2. conclus. 3. num. 10. vbi sic asserit, Sed non video profus, cur coniuges non possint coire ob voluptatem solam, quando inde non sequeretur præiudicium generationis, aut alicuius alterius obligationis.

5. Dices cum Ysamberto, quando in exercendo actu ex se bono, & licito, ordo ei debitus subvertitur, & solum, vel saltem primò intenditur, quod est ei annexum; non autem bonum eius, & finis, tunc committitur peccatum aliquod, saltem veniale: atque id fit, quando actus coniugalis exercetur ob solam delectationem; quia delectatio est aliquid annexum ipsi, non verò finis eius.

6. Respondeo primò, negando voluptatem non esse finem aliquem copulæ maritalis.

7. Respondeo secundò negando maiorem quando non tenetur quis intendere finem principalem ipsius, nec prohibetur ipsi illud, quod est annexum; quando enim quis non tenetur ad intendendum finem alicuius actus, certè non tenetur allicere actum ad illum finem; nec vllus est actus, qui non possit haberi ob motiuum quodecumque non prohibitum absque peccato: non tenetur autem coniugatus hic, & nunc intendere generationem prolis, nec prohibetur ipsi agere ob delectationem aliã non prohibitam, qualis est delectatio orta ex copula maritali per se: ergo non inordinatè, nec peccaminosè agit habendo talem copulam.

8. Confirmatur hoc; quia vel procurare sibi bonum delectabile non prohibitum, est honestum vel non est. Si sit honestum, ergo honestum est habere copulam maritalem, quoties non prohibetur, etiam si nihil aliud præterea intendatur, nisi quando aliquis alius finis debet ex præcepto intendi. Si non sit honestum, non erit inhonestum, quia nequit ostendi, ex quo capite esset inhonestum: ergo erit indifferens, & consequenter non erit peccaminosum.

9. Confirmatur secundò, quia aliàs peccarent coniuges quoties coirent, quando certi sunt, quod coitus non possit conducere ad generationem, vt sæpissimè cognoscunt, & sic male facerent qui matrimonium ineant in ea ætate, in qua non possunt ad generationem concurrere; cum tamen determinent coire: quod sine sufficienti causa dicendum non est.

10. Itaque, vel Augustinus debet intelligi de peccato, id est de defectu consistente in minoris boni electione, vel concedendum est, quod ita existimauerit; sed tamen non propterea, ita teneri debet; quia fundamenta oppositæ sententiæ præponderant ipsius auctoritati. Et eodem modo respondendum est ad auctoritatem Gregorij in responsione ad interrogaciones Sancti Augustini, vt refertur causa 33. q. 4. cap. Vir cum propria coniuge. Hucusque Pontius.

11. Et hanc sententiam latè probat doctus, & amicissimus Pater Martinus Perez de Marr. disp. 18. sect. 7. num. 9. Ratio est, quia si in tali delectatione ex se esset culpa venialis, etiam minima, actus coniugij ex se habens illam delectationem sibi an-

DEXAM,

Quæ hic est Ref. antecessens, & in Ref. seq. §. Quæro secundo.

